

Mesto Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj v mednarodnem redu

The role of the Organisation for Economic Co-operation and Development in the international order

Povzetek

V prispevku smo raziskali vlogo in vpliv Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj na svetovni mednarodni red, s posebnim poudarkom na izzivih, ki jih prinaša multipolarnost. Ugotovitve kažejo, da je organizacija ključni akter pri oblikovanju mednarodnih ekonomskih, izobraževalnih in razvojnih politik. Njene pobude in priporočila imajo pomemben vpliv na globalne standarde in prakse. Tako kot druge mednarodne organizacije se tudi Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj spoprijema z izzivi v novi multipolarni povezavi, v kateri je potreba po prilagodljivosti in inovacijah večja kot kdaj prej. Organizacija mora za ohranjanje svojega vpliva in pomembnosti okrepiti večstranske pristope ter izboljšati sodelovanje z različnimi globalnimi akterji. V prispevku naslavljamo nekatere pristope, ki bi organizaciji omogočali učinkovitejša spoprijemanja z meddržavnimi spori in svetovnimi konflikti ter mirovnimi pobudami. Prihodnost Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj ter njen vpliv na globalni mednarodni red bosta močno odvisna od njene sposobnosti prilagajanja in odzivanja na dinamične globalne izzive.

Ključne besede: OECD, globalni mednarodni red, multipolarnost, Marshallov načrt, globalizacija, gospodarsko sodelovanje, BRICS.

Abstract

This paper explores the role and impact of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) within the global international order, with a particular focus on the challenges posed by multipolarity. The findings show that the organization is a key actor in shaping international economic, education

and development policies. Its initiatives and recommendations have a significant impact on global standards and practices. Like other international organizations, the OECD is facing challenges in the new multipolar context, where the need for flexibility and innovation is greater than ever. To maintain its influence and relevance, the organization needs to strengthen its multilateral approaches and improve its cooperation with various global actors. This paper addresses several approaches which would enable the organization to deal more effectively with inter-state disputes, global conflicts and peace initiatives. The future of the OECD and its impact on the global international order will depend heavily on its ability to adapt and respond to dynamic global challenges.

Key words: *OECD, global international order, multipolarity, Marshall Plan, globalization, economic cooperation, BRICS.*

1 Uvod

Mednarodne organizacije, ki imajo vpliv na svetovni mednarodni red, so lahko zelo različne. Njihov vpliv je odvisen od številnih dejavnikov, skupaj z geopolitično močjo, ekonomskimi sredstvi in mednarodnimi mandati. Vsaka od teh organizacij ima posebno vlogo in mandat, skupaj pa prispevajo k oblikovanju globalnih politik in mednarodnega reda. Njihov vpliv se lahko razlikuje glede na trenutno geopolitično dinamiko in globalne izzive. Največje takšne organizacije so Združeni narodi (ZN), Mednarodni denarni sklad (IMF), Svetovna trgovinska organizacija (WTO), Nato, Evropska unija, skupini vodilnih svetovnih ekonomij G7 in G20 ter seveda tudi Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Osnovna vloga OECD je omogočanje dialoga in analize politik, da bi se izboljšala socialno-ekonomska blaginja svetovnega prebivalstva. Njena vizija temelji na zavezi k ohranjanju individualne svobode, demokracije, vladavine prava in človekovih pravic. Zavezuje se k odprtemu in transparentnemu tržnemu gospodarstvu, trajnostni gospodarski rasti in zaposlovanju. Njeno osrednje poslanstvo je končati revščino, reševati neenakosti in ne pustiti nikogar zadaj. OECD želi izboljšati življenja in možnosti vseh, tako znotraj kot zunaj organizacije. Zato želi intenzivno nadaljevati z razvijanjem in spodbujanjem inovativnih politik in standardov, da bi ustvarila močnejša in trajnostna gospodarstva.

Postavlja se vprašanje, ali OECD pri uresničevanju svojega poslanstva dejansko dosega svoje cilje. Zakaj nova vizija? Če podrobneje pogledamo članstvo organizacije, lahko ugotovimo, da so polnopravne države članice OECD razvite države z visokim dohodkom in nekaj držav z razvijajočimi se gospodarstvi.

Med njimi je večina evropskih držav, ZDA, Kanada, Japonska, Avstralija in Nova Zelandija. Torej govorimo o najrazvitejšem delu sveta, ki proizvede več kot 40 odstotkov svetovnega nominalnega bruto domačega proizvoda (World Economics, 2024). Če se omejimo le na države članice, je očitno, da je gospodarsko sodelovanje že samo po sebi na visoki ravni, prav tako stabilnost in medsebojno sodelovanje članic. Pri tem pa moramo upoštevati tudi, da v tem prostoru delujejo tudi druge organizacije, na primer že omenjena G7, ki delujejo v medsebojnem sozvočju oziroma omogočajo platforme za medsebojno komunikacijo ter sodelovanje. V tem delu moramo poudariti, da je OECD v smislu zagotavljanja stabilnosti in miru ter s tem gospodarskega razvoja članic odigral svojo pozitivno vlogo. Večji izziv danes predstavljajo države, ki niso članice OECD. Ustvarjajo se namreč nasprotni poli, na primer mednarodno gospodarsko združenje BRICS, katerega svetovni del nominalnega BDP znaša 32 odstotkov z bistveno večjo rastjo (predvsem zaradi Kitajske in Indije) v 2023 kot pri OECD. Vse večje države so tako že članice enega ali drugega gospodarskega združenja, manevrskega prostora za širjenje z vidika svetovnega BDP ni več veliko. Širjenje poslanstva na druga področja tako postane logična evolucija organizacije.

V prispevku nas zanima, kako se OECD prilagaja in odziva na vedno bolj multipolarni svet, kjer prevladujoče sile in vplivne države nenehno spreminjajo globalno ravnotežje moči. To vprašanje je temelj našega prispevka, v katerem želimo analizirati, kako se OECD spoprijema z izzivi, ki jih prinaša nova globalna dinamika, in kakšen je njen dejanski vpliv na mednarodni red v teh negotovih časih. Spreminjajoči se globalni kontekst zahteva, da se organizacije, kot je OECD, ne le prilagajajo, temveč tudi aktivno oblikujejo strategije, ki bodo obravnavale nove ekonomske, socialne in politične izzive. Glavna raziskovalna metoda, ki smo jo uporabili v okviru raziskave, temelji na analizi sekundarnih in primarnih pisnih virov. Sekundarni viri obsegajo objavljene študije, poročila mednarodnih organizacij, članke in uradne dokumente, ki so jih pripravili strokovnjaki in institucije, kot so OECD, Svetovna banka in Združeni narodi. Primarni viri obsegajo izvirne dokumente, kot so sporazumi, uradna poročila in izjave politik, ki jih je neposredno izdala OECD. Analiza temelji tudi na kritični evalvaciji teh gradiv, proučevanju njihove vsebine, konteksta in vpliva na globalne politike in ekonomske trende ter primerjalni analizi, ki nam je omogočila ugotavljanje vzorcev, trendov in razlik v pristopih OECD do različnih globalnih izzivov.

2 Marshallov načrt in nastanek OECD

Če hočemo razumeti poslanstvo OECD in možnosti vplivanja na svetovni mednarodni red, se moramo vrniti v 14. avgust 1941, ko sta predsednik ZDA Franklin D. Roosevelt in britanski premier Winston Churchill izdala pomembno deklaracijo, tako imenovano Atlantsko listino. Glavne določbe listine so se sklicevale na načela povojnega svetovnega reda, dokument je postal podlaga za ustanovitev ZN in je na splošno postavil temelje za prihodnji gospodarski in politični svetovni red. Predvsem točki 4. in 5. Atlantske listine¹ (Puntomariner, 2024) so podale temelj za prihodnje gospodarsko sodelovanje in enotne brezcarinske trge. Na naslednjem srečanju, ki je potekalo v Londonu 24. septembra istega leta, so vlade Nizozemske, Grčije, Norveške, Češkoslovaške, Belgije, Luksemburga, Jugoslavije, Poljske, Francije potrdile načela Atlantske listine. Istočasno se je z določenimi omejitvami k listini pridružila tudi Sovjetska zveza (prav tam).

Odbor za evropsko gospodarsko sodelovanje (CEEC), ki je logično nadaljevanje načel Atlantske listine, je po vojni, leta 1947, ustanovilo šestnajst zahodnoevropskih držav. Iz CEEC je aprila 1948 nastala Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC) z ustanovnimi člani Avstrijo, Belgijo, Dansko, Francijo, Grčijo, Islandijo, Irsko, Italijo, Luksemburgom, Nizozemsko, Norveško, Portugalsko, Švedsko, Švico, Turčijo in Združenim kraljestvom (Encyclopedia.com, OEEC, 2024). Zahodna Nemčija se je pridružila junija 1949 po sprejetju ustave maja 1949. To je bil del procesa njene povojne obnove in integracije v evropsko in zahodno gospodarstvo. Pridružitve Zahodne Nemčije je bila pomemben korak h gospodarski obnovi in politični rehabilitaciji po drugi svetovni vojni. Španija se je OEEC pridružila leta 1958.

Razlogi (OECD, 2024) za nastanek OEEC leta 1948 izhajajo iz potrebe po obnovi povojne Evrope in izvajanju Marshallovega načrta, s katerim so ZDA in Kanada namenile finančna sredstva za obnovo evropskih gospodarstev. OEEC je bila ustanovljena za usklajevanje različnih nacionalnih programov obnove s sredstvi, zagotovljenimi v okviru Marshallovega načrta in za olajšanje ekonomskega sodelovanja med evropskimi državami. To je bilo ključno za obnovo evropskega gospodarstva in infrastrukture poškodovane med drugo svetovno vojno in za

¹ Ti dve točki poudarjata načela: 1. Zavrnitev ozemeljskih pridobitev. 2. Ozemeljske spremembe morajo biti v skladu z željami ljudi. 3. Vse narode je treba spoštovati pri njihovi pravici do samoodločbe. 4. Znižanje trgovinskih ovir. 5. Globalno ekonomsko sodelovanje in napredek socialne varnosti. 6. Zavzemati se za svet brez stisk in strahu. 7. Zavzemati se za svobodo morja. 8. Odvrčanje narodov od uporabe sile in razorožitve agresorskih držav.

zagotavljanje stabilnosti in rasti v regij. Vendar so bili za dodeljevanje sredstev zahtevani določeni pogoji (Britannica, Marshallov načrt, 2024):

1. Politična stabilnost in zavezanost demokratičnim načelom: Države prejemnice so morale izkazati politično stabilnost in zavezanost demokraciji ter tržnemu gospodarstvu. Marshallov načrt je bil zasnovan za pomoč pri obnovi evropskih držav, ki so se zavezale k demokratičnim vrednotam in načelom.
2. Gospodarsko sodelovanje in regionalna integracija: Poudarek je bil na medsebojnem sodelovanju med evropskimi državami. Marshallov načrt je spodbujal regionalno integracijo in sodelovanje, saj se je predvidevalo, da bo to povečalo gospodarsko učinkovitost in spodbudilo hitrejšo obnovo.
3. Učinkovita uporaba virov: Države prejemnice so morale pripraviti načrte za obnovo, ki so zagotavljali učinkovito uporabo virov in financ. Te načrte je morala odobriti OEEC, ki je nadzorovala uresničevanje Marshallovega načrta.
4. Odprava trgovinskih ovir in spodbujanje prostega pretoka blaga in storitev: Del pogojev sta bila tudi zmanjšanje trgovinskih ovir med evropskimi državami in spodbujanje prostega pretoka blaga, storitev in kapitala, kar je bilo namenjeno krepitvi evropskega gospodarstva.
5. Sodelovanje z ZDA: Države prejemnice so morale sodelovati z ZDA in sprejemati tehnično pomoč ter se strinjati z nekaterimi pogoji glede spremljanja in poročanja o napredku pri obnovi.

Čeravno so bili geopolitični interesi ZDA izolacija komunizma in vsaj v začetku omejitve gospodarske rasti Nemčije, so bili s tem načrtom postavljeni temelji gospodarskega sodelovanja v Zahodni Evropi in s tem nastajajoče Evropske unije. Ker Sovjetska zveza ni želela sodelovati pri projektu, so posledično izpadle države Vzhodne Evrope (in Finska), kar je imelo za posledico nastanek »železne zavese«. Jugoslavija se je po sporu Tita in Stalina (informbiro) izvila iz primeža Sovjetske zveze in se po letu 1948 začela povezovati z Zahodom.

Tako je postala aktualna možnost, da bi tudi Jugoslavija postala del Marshallovega načrta in s tem prejemnica finančne pomoči. Ameriška politika do Jugoslavije *keeping Tito afloat* je zagotavljala Titovo politično stabilnost (Osmanagić, 2018). Da bi ZDA Jugoslavijo ohranile zunaj vpliva Sovjetske zveze, so ji posredovale omejeno ekonomsko podporo.

Ta novi odnos z zahodnimi državami je prekinil politično osamitev Jugoslavije, odvrnil grožnjo lakote in omogočil vzpostavitev začetnih trgovinskih odnosov z Zahodom. V tem času so zahodne države budno spremljale postopno normalizacijo odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, ki je sledila po Stalinovi smrti, saj so se ob tem pojavile bojazni, da bi se Jugoslavija ponovno približala vzhodnemu bloku. Zato so ZDA, Velika Britanija in Francija nadaljevale zagotavljanje ekonomske in vojaške podpore Jugoslaviji. V letih 1952 in 1953 je Jugoslavija prejela pomoč v višini 145 milijonov ameriških dolarjev, naslednje leto 79 milijonov ameriških dolarjev, med 1954 in 1955 pa še 128 milijonov ameriških dolarjev.

Interakcija z Zahodom je imela pomembne posledice za Jugoslavijo, vključno z vplivom na nadaljnji razvoj sistema delavskega samoupravljanja, oblikovanje politike neuvrčenosti ter odmik od sovjetskega modela socializma. Pozitivni gospodarski učinki izvajanja Marshallovega načrta so bili vidni tudi v ZDA, saj se je povojna industrijska proizvodnja podvojila, brezposelnost je z deset milijonov padla na dva milijona prebivalcev (Wikipedija, Marshallov načrt, 2024). ZDA nikoli niso postale članice OEEC, saj je bila organizacija prvotno ustanovljena za evropske države za upravljanje ameriške pomoči, vendar so bile ključne pri oblikovanju OEEC in glavni vir financiranja prek Marshallovega načrta.

OEEC je ohranil svojo pomembnost in smisel do zaključka Marshallovega plana leta 1952. Po tem letu je vloga organizacije postopoma upadla. Čeprav je bila ustanovljena za upravljanje ameriške pomoči za obnovo po drugi svetovni vojni, OEEC ni popolnoma izpolnila ameriških upanj v zvezi z napredovanjem evropske integracije. Zlasti Velika Britanija ni bila pripravljena žrtvovati svoje suverenosti za ustvarjanje evropske carinske unije ali federacije (Encyclopedia, OEEC, 2024). Z ameriško podporo in brez britanske udeležbe je evropska integracija postala resničnost leta 1951 z ustanovitvijo Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESOJ).

3 Globalizacija OECD

Čeprav je bil Marshallov načrt prvotni razlog za ustanovitev OEEC, se ta po letu 1952 osredotoča na dolgoročne cilje, kot so liberalizacija trgovine med članicami, povečevanje produktivnosti, vzpostavitev stabilnih valut in sodelovanje na področju ekonomske politike. Vloga OEEC je postopoma presegla zgolj

obnovo po vojni in se razširila na razvoj politik za spodbujanje gospodarske rasti in blaginje v Evropi.

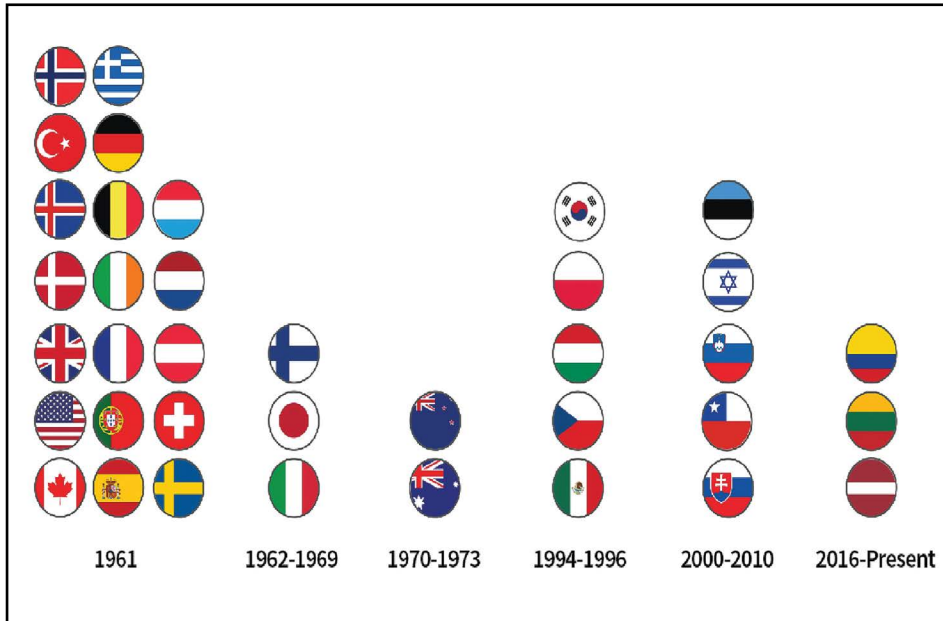
Tako se je leta 1961 OEEC preoblikoval v OECD, da bi spodbujal gospodarski napredek in blaginje po vsem svetu, ne samo v Evropi. S spremembo svojega poslanstva je OECD tako postal globalna organizacija, v okviru katere delujejo številni specializirani organi² (OECD, List of departments and special bodies, 2024), njeni dolgoročni cilji pa so (OECD, Konvencija o OECD, 2024):

1. doseči najvišjo trajnostno gospodarsko rast in zaposlovanje ter naraščajoč življenjski standard v državah članicah ob ohranjanju finančne stabilnosti in tako prispevati k razvoju svetovnega gospodarstva;
2. prispevati k zdravi gospodarski širitvi v državah članicah in nečlanicah in procesu gospodarskega razvoja;
3. prispevati k širitvi svetovne trgovine na večstranski, nediskriminatorni podlagi v skladu z mednarodnimi obveznostmi.

Z ustanovitvijo OECD, ki je vključevala ZDA in Kanado kot ustanovne članice, se je evropski predhodnik razširil in preoblikoval. Članstvo se je postopoma širilo z 18 evropskih držav na 38 članic po vsem svetu, skupaj z državami iz Severne in Južne Amerike, Azije in Pacifika (The vision for the OECD for the next decade, 2024). Po padcu Berlinskega zidu in koncu hladne vojne leta 1989 se je organizacija uspešno širila na Vzhod, pridružile so se ji Finska, Češka, Madžarska, Poljska, Estonija, Latvija in Litva. Slovenija je za članstvo zaprosila leta 1996, pristopna pogajanja je začela leta 2007 in bila leta 2010 sprejeta kot polnopravna članica OECD. Zadnja, osemintrideseta članica je postala Kostarika, in sicer leta 2021.

OECD sodeluje z nekaterimi vodilnimi svetovnimi ekonomijami, kot so Brazilija, Kitajska, Indija, Indonezija in Južna Afrika, ki so prepoznane kot ključni partnerji organizacije (OECD, Global relations, 2024). Cilj tega partnerstva je razširiti sodelovanje hitro rastočih gospodarstev v dnevni aktivnosti OECD, omogočiti izmenjavo različnih pogledov in političnih strategij skozi njihovo sodelovanje s telesi OECD, spoštovanje pravnih aktov OECD ter sodelovanje v statističnih bazah OECD in kazalnikih politike.

² Ti organi so: 1. Afriški partnerski forum. 2. Svetovni Afriški partnerski forum. 3. Svetovalni odbor za podjetja in industrijo (BIAC). 4. Odbor za razvojno pomoč. 5. Razvojni center OECD. 6. Mednarodni prometni forum (ITF). 7. Mednarodna agencija za energijo. 8. Agencija za jedrsko energijo. 9. Večstransko omrežje za ocenjevanje uspešnosti organizacij (MOPAN). 10. Partnerstvo za demokratično upravljanje (PDG). 11. Klub Sahel in Zahodna Afrika. 12. Sindikalni svetovalni odbor (TUAC).

Slika 1: Širjenje OECD Vir: CSIS, *The OECD Faces a Decision Point in 2021, 2024* (<https://www.csis.org/analysis/oecd-faces-decision-point-2021>)

Vendar članstvo v organizaciji ni samoumevno. Tako kot pri dodeljevanju finančnih pomoči v okviru Marshallovega načrta se tudi tukaj zahteva izpolnjevanje določenih pogojev. Pristop k OECD je kompleksen proces, ki zahteva več kot zgolj podpis osnovnega sporazuma. Države, ki pristopijo k članstvu v OECD, morajo izkazati pripravljenost in obveznost do spoštovanja dveh osnovnih načel: (1) obstoj demokratičnih družb, zavezanosti k vladavini prava in varovanju človekovih pravic ter (2) vzpostavitev odprtega, transparentnega in tržno usmerjenega ekonomskega sistema (TUAC, 2024).

Čeprav posebna merila za pristop niso navedena v dostopnih virih, lahko na podlagi primera Indonezije, ki si kot ena ključnih partneric prizadeva za članstvo, ugotovimo nekaj splošnih smernic in zahtev, ki bi lahko veljale za vse kandidate (Lowy Institute, 2024):

1. Strukturne reforme: Države kandidatke morajo dokazati, da so sposobne in pripravljene izvajati strukturne reforme, ki so v skladu s standardi in priporočili OECD.
2. Odprt režim trgovine in naložb: Kandidatke morajo imeti odprt ekonomski sistem za mednarodno trgovino in naložbe. To vključuje zmanjševanje omejitev za tuje naložbe in zagotavljanje ugodnega poslovnega okolja.

3. Politike socialne in enake možnosti: Države morajo razvijati in izvajati politike, ki spodbujajo socialno vključevanje in enake možnosti za vse segmente prebivalstva.
4. Javna uprava in prizadevanja proti korupciji: Kandidati morajo pokazati učinkovito javno upravo in trdna prizadevanja za boj proti korupciji ter vzpostaviti transparentnost v javnem sektorju.
5. Varstvo okolja: Države morajo sprejeti in izvajati politike in ukrepe za zaščito okolja ter spodbujati trajnostni razvoj.

Poleg teh specifičnih področij morajo kandidatke pokazati tudi splošno zavezanost vrednotam in načelom OECD, vključno z visokimi standardi ekonomske politike in institucionalnega urejanja. Prav tako morajo biti pripravljene na obsežno ocenjevanje in spremljanje svojega gospodarskega in socialnega razvoja ter na sodelovanje in izmenjavo izkušenj z drugimi članicami organizacije. Pripravljenost države na članstvo se pogosto ocenjuje tudi glede na njeno sposobnost uvedbe in izvajanja standardov OECD, kar lahko vključuje preoblikovanje nacionalnih zakonov in politik, da bi ustrezali mednarodnim normam in praksam.

Naše ugotovitve analize kažejo, da OECD igra ključno vlogo pri oblikovanju globalnih standardov in smernic, ki pomembno vplivajo na mednarodne politike in prakse. Zlasti njeno delo na področju ekonomskih politik, izobraževanja in razvojne pomoči ima pomembne globalne posledice. Vendar pa se v povezavi z naraščajočo multipolarnostjo pojavljajo nova vprašanja o učinkovitosti in vplivu OECD. Spreminjajoča se močna dinamika zahteva prilagodljivost in inovacije v pristopih, kar OECD trenutno uspešno izvaja z večstranskimi pristopi in sodelovanjem z novimi globalnimi akterji.

4 Perspektiva OECD

Ko razpravljamo o prihodnosti OECD, je nujno upoštevati trenutne globalne trende in izzive, saj bodo ti ključno vplivali na njegov mandat in operativno delovanje v prihodnjih letih. Med ključnimi dejavniki so spremembe v globalni ekonomski razporeditvi moči, povečevanje mednarodnih napetosti, okoljske spremembe in tehnološki razvoj (OECD, 2024).

Ena od osrednjih prihodnjih nalog OECD bo prilagajanje na dinamične globalne razmere, kar bo vključevalo intenziviranje sodelovanja z ekonomsko rastočimi državami in razširitev članstva, da postane organizacija bolj univerzalna in zastopniška. Prav tako bo moral OECD povečati svoja prizadevanja za obravnavo

globalnih izzivov, kot so podnebne spremembe, mednarodne migracije in digitalizacija, ki zahtevajo koordinirano mednarodno odzivanje.

V prizadevanjih za spodbujanje mednarodnega miru in varnosti bo OECD moral nadalje izpopolnjevati svoje programe in pobude za preprečevanje konfliktov ter krepitev gospodarskega razvoja. To bo obsegalo krepitev mehanizmov za reševanje sporov in razširitev sodelovanja z drugimi mednarodnimi organizacijami ter nevladnimi akterji. Tehnološki napredek in digitalna transformacija bosta zahtevala, da OECD posodobi svoje politike in standarde, da se spoprime z novimi ekonomskimi in socialnimi izzivi, skupaj z vprašanji, kot so kibernetična varnost, zaščita podatkov in vpliv umetne inteligence na delovna mesta ter gospodarstva (OECD, 2024). V povezavi z globalizacijo in hitrimi spremembami v mednarodnem redu se OECD spoprijema z novimi izzivi in priložnostmi. Pomembno bo, da ostane forum, kjer se svetovne velesile lahko dogovarjajo o skupnih pravilih in standardih, ki prispevajo k stabilnosti in blaginji globalnega gospodarstva. Vendar pa bo moral zagotoviti, da njegovi standardi in politike ne favorizirajo interesov nekaterih držav na račun drugih, kar bi lahko vodilo v naraščajoče napetosti in protekcionizem.

Na drugi strani pa vzpon držav združenja BRICS predstavlja pomemben razvoj v globalni politiki in gospodarstvu. OECD bo moral najti načine za vključevanje teh držav in njihovih interesov v svoje dejavnosti ter politike, kar bi organizaciji omogočilo, da postane bolj globalen in vključujoč. To ne bi samo povečalo njegove legitimnosti in učinkovitosti, temveč bi tudi prispevalo k bolj uravnoteženemu globalnemu gospodarskemu redu. Prihodnji razvoj OECD bo predvsem odvisen od njegove sposobnosti za spodbujanje dialoga in sodelovanja med svetovnimi velesilami ter državami BRICS. To bo zahtevalo uravnoteženje različnih gospodarskih politik, interesov in prioritet, obenem pa ohranjanje skupnega cilja spodbujanja globalne gospodarske stabilnosti in rasti. Sodelovanje in multilateralizem bodo ključni za oblikovanje učinkovitih in trajnostnih rešitev, ki odražajo interese in potrebe vseh držav članic, skupaj s svetovnimi velesilami in državami BRICS.

Multilateralizem predstavlja tako izzive kot priložnosti za OECD. Organizacija se spoprijema z izzivom ohranjanja svoje pomembnosti in vpliva v svetu, kjer njegov tradicionalni model, temelječ na konsenzu predvsem med zahodnimi državami, ni več samoumeven. Vendar pa multipolarnost ponuja priložnost za OECD, da razširi svoj vpliv in sodeluje z novimi akterji, kar lahko pomaga pri oblikovanju bolj vključujočih in uravnoteženih globalnih politik.

5 Sklep

V prispevku smo osvetlili in kritično ovrednotili vlogo, ki jo ima OECD v globalnem upravljanju, ter izpostavili izzive in priložnosti, s katerimi se organizacija spoprijema v multipolarnem svetu. Trenutni globalni kontekst je zaznamovan z več meddržavnimi spori in območji napetosti, ki predstavljajo resnične izzive za mednarodno skupnost. OECD, kljub temu da prvotno ni namenjen reševanju konfliktov, lahko ima pomembno vlogo pri naslavljanju osnovnih vzrokov za nekatere od teh napetosti, kot so ekonomska neenakost, nezaposlenost, izobraževanje in okoljska vprašanja. Z zagotavljanjem foruma za dialog, izmenjavo najboljših praks in spodbujanjem ekonomskega sodelovanja, lahko OECD prispeva k zmanjševanju napetosti in spodbujanju stabilnosti.

Poleg tega bi lahko OECD okrepil svojo vlogo pri reševanju konfliktov s širitvijo svojih programov za krepitev institucionalnih kapacitet v državah, ki so ranljive za konflikte. S tem bi lahko pomagal pri vzpostavljanju trdnih ekonomskih temeljev, ki so ključni za dolgoročno stabilnost in mir. V luči trenutnih globalnih izzivov, kot so konflikti v Vzhodni Evropi, napetosti na Bližnjem vzhodu in nesoglasja v azijsko-pacifiški regiji, je jasno, da mora OECD nadaljevati razvoj in izvajanje inovativnih pristopov, ki podpirajo globalno sodelovanje ter mir. Organizacija se mora prilagoditi novim realnostim in iskati načine, kako svoje obsežno znanje in izkušnje uporabiti za reševanje ne le ekonomskih, temveč tudi geopolitičnih izzivov.

Prihodnost OECD in njegov vpliv na globalni mednarodni red bosta predvsem odvisna od njegove sposobnosti prilagajanja in odzivanja na te izzive ter izkoristka priložnosti, ki jih prinaša vedno bolj multipolarni svet. Z angažiranjem in inovativnim pristopom lahko OECD postane ključni igralec pri oblikovanju bolj stabilnega in pravičnega globalnega sistema.

6 Literatura in viri

1. Britannica.com. *Marshallov načrt*. [Online]. Dostopno na: <https://www.britannica.com/event/Marshall-Plan>. [20. 2. 2024].
2. Encyclopedia.com. *OEEC*. [Online]. Dostopno na: <https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/organisation-european-economic-cooperation-oeec>. [20. 2. 2024].
3. Lowy Institute. *Indonesia and its bid for OECD membership*. [Online]. Dostopno na: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/indonesia-its-bid-oecd-membership>. [20. 2. 2024].

4. OECD. *Global relations*. [Online]. Dostopno na: <https://www.oecd.org/global-relations/keypartners/#d.en.194387>. [20. 2. 2024].
5. OECD. *Konvencija o OECD*. [Online]. Dostopno na: <https://www.oecd.org/about/document/oecd-convention.htm>. [20. 2. 2024].
6. OECD. *List of departments and special bodies*. [Online]. Dostopno na: <https://www.oecd.org/about/document/list-of-departments-and-special-bodies.htm>. [20. 2. 2024].
7. OECD. *The OECD at 60*. [Online]. Dostopno na: <https://www.oecd.org/60-years/>. [20. 2. 2024].
8. OECD. *The vision for the OECD for the next decade*. [Online]. Dostopno na: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=1110_1110970-giiac5g3aj&title=MCM-oct-2021-Trust-in-global-co-operation-Mathias-Cormann. [22. 2. 2024].
9. Osmanagić, D. (2018). 70 let Informbiroja. Zgodovina na dlani. [Online]. Dostopno na: <https://zgodovinanadlani.si/70-let-od-informbiroja/>. [23. 02. 2024].
10. Puntomarinero.com. *Atlantska listina: struktura, zgodovina in posledice*. [Online]. Dostopno na: <https://puntomarinero.com/atlantic-charter-structure-history-and/>. [22. 2. 2024].
11. TUAC. *OECD Membership and the Values of the Organisation*. [Online]. Dostopno na: <https://tuac.org/news/oecd-membership-and-the-values-of-the-organisation/>. [20. 2. 2024].
12. Wikipedia. *Marshallov načrt*. [Online]. Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Marshallov_na%C4%8Drt. [20. 2. 2024].
13. World Economics. *OECD*. [Online]. Dostopno na: https://www.world-economics.com/Regions/OECD/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=sl&_x_tr_hl=sl&_x_tr_pto=sc. [23. 02. 2024].